

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

Överklagande

Härmed överklagas Mark- och miljödomstolens deldom av den 9 november 2018 i mål nummer; 4708-16.

Klagande: Föreningen Klimataktion, Solidaritetshuset, Postbox 4, Tegelviksgatan 40, 116 41 Stockholm

Talerätt

Som rikstäckande miljöorganisation har Klimataktion talerätt i frågan enligt Miljöbalken.

YRKANDE – STOPPA UTBYGGNADEN AV PREEMRAFF

Vi yrkar att Mark- och miljööverdomstolen med ändring av Mark- och miljödomstolens dom avslår Preem AB:s tillståndsansökan enligt 9 och 11 kap. miljöbalken (MB) för befintlig och utökad (ROCC-projektet) verksamhet vid Preemraff Lysekil.

Mark- och miljödomstolen har meddelat att tillståndet får tas i anspråk även om domen inte har vunnit laga kraft. Vi yrkar därför att meddelat tillstånd inte får verkställas, innan domen har vunnit laga kraft.

Grund för prövningstillstånd:

1. Tingsrättens dom är felaktig och det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska kunna bedöma om tingsrätten har dömt rätt.
2. Att pröva tillåtligheten av CO₂-utsläpp är en mycket viktig fråga för vägledning inför framtida bedömningar.
3. Det finns synnerliga skäl att pröva överklagandet eftersom ett tillstånd till utsläpp av den här omfattningen hotar samtliga svenska medborgare.

RÄTTSLIG GRUND OCH OMSTÄNDIGHETER

Rättsliga grunder 1 kap. 1 § Miljöbalken (1998:808)

Bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. Miljöbalken skall tillämpas så att **människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan**. Vi anser att Mark- och miljödomstolen inte har tagit hänsyn till dessa rättsliga grunder.

Att Mark- och miljödomstolen har beviljat tillstånd till Preems utbyggnad är anmärkningsvärt då miljökonsekvenserna blir katastrofala. Regeringen har beslutat att dagens miljöproblem inte ska lämnas över till kommande generationer. Senast 2045 ska vi i Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Ett beviljande till Preems utbyggnad innebär att Mark- och miljödomstolen går emot regeringens miljömål om ett fossilfritt Sverige.

Preem AB har själva lämnat in en avsiktsförklaring till regeringen om att stödja initiativet till ett fossilfritt Sverige. Samtidigt kräver Preem AB nu att få tillstånd till ökade utsläpp. Det är anmärkningsvärt att Preemraff i praktiken går emot sin egen avsiktsförklaring. Bolaget visar i handling att det istället långsiktigt investerar i en produktion av ännu mer bensin och diesel med dess hälsofarliga olägenheter, något som vi inte kan acceptera.

Hela Preemraffs verksamhet vilar på en icke kretsloppsanpassad grund, eftersom det är fråga om utvinning och förädling av icke förnybara råvaror till förbränningsändamål. I ansökan till ROCC projektet vill Preemraff få tillstånd att hantera den mest förorenade oljan och släppa ut enorma mängder med föroreningar lokalt. Vi hävdar bestämt att detta inte är ett bra förslag.

Miljökonsekvenserna för den ansökta ROCC utbyggnaden kommer att orsaka katastrofal miljö- och hälsopåverkan på Sveriges medborgare genom att utsläppen ökar med 100 % i en tid när utsläppen nationellt måste öka med minst 10% per år för att vi ska ha någon chans att klara klimatmålen. Utbyggnaden kan liknas vid en fiktiv nyetablering av ett till oljeraffinaderi med en 50-procentig ökning av raffinaderiets nuvarande processarea, där också en kajplats planeras. Utbyggnaden av Preemraff AB är att jämföras med en nyetablering vilket är totalförbjuden i området.

Alla utsläpp vid Preemraff Lysekil kommer att öka kraftigt. Utsläpp av svavel kommer att öka från nuvarande 400 ton till 800 ton per år. Huvuddelen av utbyggnaden kommer att ske för att behandla den starkt förorenade restoljan som uppstår vid all råoljaffinering. Restoljan är ytterst giftig. Om inte den egna restoljan räcker till kommer även import att ske från andra raffinaderier. Restoljan skall nu behandlas med ny teknik som ingen har någon större erfarenhet av. Vi tillåter inte att Preem AB gör Lysekil med dess omgivningar till "ett experimentområde" som kan medföra förödande konsekvenser för luft, jord och vatten och för hälsan hos allt levande som befinner sig i Lysekil med dess omgivningar.

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

Idag är olägenheterna betydande med avseende på bland annat lukter, buller, fackling, sot och stoft. Befolkningen upplever lukter, hör buller, ser fackling, sot eller stoft på husklädseln, utemöbler och annat beroende på hur nära man bor eller befinner sig från Preemraff. Personer som befinner sig över en mils radie från Preemraff upplever lukter som är en blandning av bränd olja och svavel. Luften vi andas då är en stor mängd brända kolväten. När det luktar ren bensin är det flyktiga kolväten som diffuserar ut från läckande cisterner och när fartyg tankar eller lämnar olja. Flyktiga kolväten såsom Bensen är ett hälsofarligt ämne med risk att utveckla cancerformer som Leukemi. I området runt Preemraff fick 5 personer 2014 Leukemi mot ett förväntat antal av 1,5, vilket vi tycker är oacceptabelt.

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns Rapport 2018:28, visade att halterna av potentiella förbränningspartiklar föroreningspartiklar vid provtagningen 2015 var mycket höga värden i Brofjorden med drygt 2000 per liter. Dessa förbränningspartiklar har i huvudsak två ursprung: 1) aska, d.v.s. partiklar bestående av ämnen som inte har förbränts i processen samt 2) kolinnehållande partiklar som uppstår genom pyrolys (syrebegränsade förbränningsföretsättningar) av bränslet.

<https://www.lansstyrelsen.se/download/18.5776ebef1633fba4a973c66/1526472362797/2018-28.pdf> Forskning visar att långvarig exponering för höga halter av förbränningspartiklar, innebär bland annat en ökad risk för olika cancerformer och hjärtinfarkter. Men även i den allmänna miljön kan luftföroreningar ha skadliga effekter på miljön och hälsan. Konsekvensen är att Lysekil med omnejd får betala priset till följd av kraftiga föroreningar som raffineringen innebär. Vi anser att Preemraff AB inte har visat att deras verksamhet är ofarlig för omgivningen genom oberoende vetenskapliga studier.

Oberoende vetenskapliga studier bör genomföras i området omkring Preemraff i Lysekil innan ett beviljande om utbyggnad kan ges, därför att:

- Utvärdera riskfaktorer att leva i området omkring Preemraff, från dess start 1975--2018. Följa samtliga åldersgrupper, sjukdomstillstånd och dödsorsaker. Detta sammanlagt för att utvärdera riskfaktorer som exempelvis att drabbas av cancer, Parkinson, infertilitet och andra sjukdomstillstånd.
- Studera växt, insekt- och djurlivet, då vi som bor i området omkring Preemraff ser en klar minskning av artrikedom gällande exempelvis fjärilar, blomsterfauna och pollinerande insekter under de senaste 20 åren.
- Studera Brofjordens marina miljö. Vi som har vuxit upp i Preemraffs område (tidigare Scanraff) vet att fiskarterna har kraftigt reducerats i Brofjorden och dess närliggande fjordar. Tidigare badvikar i Brofjorden kan inte längre brukas för bad. Klipporna och skären längs Bohuskusten där vi tidigare kunde ligga och saltorka oss mot, är idag kontaminerade av små oljeklumpar.

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

- Studera skog- mark- och grundvatten. Hur kontaminerad är jorden och grundvattnet i Preemraffs område? Hur påverkas åkermark, boskapsdjur och den närproducerade maten?

Enligt miljöbalken 4:e kap 1-8 §§, strider en utbyggnad mot skyddsbestämmelserna. Det står klart beskrivet att kustområdet och skärgården i Bohuslän från riksgränsen mot Norge till Lysekil ska vara skyddat. Området ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Riksintresset är att skydda kustområdet och får därmed anses ha ett större riksintresse än att lämna tillstånd för en utbyggnad av Preemraff.

Enligt miljöbalken 4 kap. 3 §, får anläggningar inte komma till stånd för raffinering av råolja eller för tung petrokemisk produktion inom kustområdena och skärgården i Bohuslän, från gränsen mot Norge till Brofjorden. Det är anmärkningsvärt att det idag pågår en verksamhet som strider mot detta riksintresse. Miljökonsekvenserna för den ansökta ROCC utbyggnaden kan liknas vid en fiktiv nyetablering av ett till oljeraffinaderi. En ny hamn planeras med lastningar av båtar som kommer att öka trafiken längre in i Brofjorden nära Lahälla, Rixö naturreservat, Svec och Kleva. VOC (lättflyktiga organiska föreningar) utsläpp kommer att öka från lastning och lossning av olja från oljetankers. Hamnen är planerad att ligga nära bostadsområden. Negativ miljö- och hälsopåverkan för de boende runt raffinaderiet kan jämföras med en nybyggnad av ytterligare ett raffinaderi.

Lysekil med omgivning är inte en lämplig plats att öka utsläppen av hälsofarliga och cancerogena ämnen, eftersom det redan idag är höga koncentrationer av VOC, en förkortning som innebär lättflyktiga organiska föreningar. Att det råder totalförbud av nyetablering av bl.a. oljeraffinaderier längst kuststräckan norr om Lysekil till Norges gräns, säger mycket. Länsstyrelsen i Västra Götalands län är väl medveten om att det är för mycket petrokemisk industri i länet. Då utbyggnaden motsvarar i storlek en 50-procentig ökning av raffinaderiets processarea så anser vi att utbyggnaden är att jämföras med en nyetablering och en nyetablering är totalförbjuden i området. Västkusten har oljeraffinaderier som Preemraff Lysekil, Preemraff Göteborg, ST1 Göteborg och Nynäs Göteborg, samtliga ligger koncentrerat till Bohuslän. Vi anser att det inte är lämpligt att ytterligare öka luftföroreningarna i detta område. Dessutom finns koncentrerad petrokemisk industri i Stenungssund. Enligt länsstyrelsen i Västra Götaland är utsläppen från raffinaderierna en särskild omständighet för länet, eftersom nästan hela landets raffinaderiverksamhet ligger samlad på västkusten.

Vi anser därför enligt 4 kap. 3 § MB att en 50 % utbyggnaden av Preemraff AB är att jämföras med en nyetablering vilket är totalförbjuden i området. Två tredjedelar av Preemraffs produktion går dessutom på export. Detta innebär att det inte finns ett svenskt riksintresse att öka produktionen av bränsle. Belastningen och miljöpåverkan för Sverige skulle bli större än nyttan.

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

De nationella och globala klimat- och miljömålen

Preemraff deklarerar i sin miljökonsekvensbeskrivning för ROCC-projektet att utbyggnaden innebär citat ”minskade utsläpp ute i samhället där produkterna används”. Det vill säga att i området Lysekil med omnejd, vilket kan innebära att hela Fyrbodalen med sina 240 000 invånare drabbas direkt av Preemraffs kraftigt ökade utsläpp, men globalt blir utsläppen mindre enligt Preem. Genom att bevilja Preem en utbyggnad är det som att gå bakåt i tiden och blunda inför framtiden.

De nationella och globala klimat- och miljömålen innebär att satsa på utveckling av fossilfri verksamhet för vår jord och för våra kommande generationer. Världens länder har genom Paris-avtalet förbundit sig att hålla den globala uppvärmningen under 1,5 grader. Redan nu är uppvärmningen cirka 1 grad jämfört med förindustriell tid. I en nyligen publicerad rapport från FN:s klimatpanel IPCC oktober 2018 <http://www.ipcc.ch/report/sr15/> varnar forskare för kraftigt ökade klimatförändringar om den globala uppvärmningen blir 2 grader i stället för 1,5. Fram tills för bara några år sedan trodde forskarna fortfarande att två grader var en hanterlig temperaturnivå. Nu förstår de att det inte alls räcker, att två grader är alldeles för farligt. Det är en planetär gräns som världen ska ta på yttersta allvar. Om vi väl når två grader visar den senaste forskningen att det riskerar att obönhörligen knuffa oss upp till nivåer långt över två grader, för att naturen då kan tippa över och blir självuppvärmande. I det läget finns risk för att ett antal dominobrickor börjar falla som i sig förstärker den globala uppvärmningen, smältande permafrost, utsläpp av metan från havsbotten, regnskogsdöd i Amazonas och förlusten av havsis på sommaren i Arktis är några exempel. Rapporten uppmanar i starka ordalag till omedelbart agerande från de styrande i världens länder. Koldioxidutsläppen måste ner med 45 % från 2010 års nivåer till 2030.

Sveriges regering har beslutat att dagens miljöproblem inte ska lämnas över till kommande generationer. Därför genomförs de största satsningarna på miljö- och klimat i svensk historia. Ett fossilfritt Sverige har som mål att senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Halvering av koldioxidutsläppen ska vara genomförbart 2030, fem år efter Preems sökta utbyggnad är tänkt att tas i bruk. Det visar att en utbyggnad av Preem är dömt att misslyckas för Sveriges klimatmål och måste därför stoppas. Klimatforskare menar däremot att Sverige måste lägga sig på nollutsläpp 2030, det vill säga om 12 år.

<https://www.regeringen.se/artiklar/2018/06/sverige-ska-bli-ett-fossilfritt-valfardsland/>

Preemraff Lysekil är redan idag Skandinavien största raffinaderi

En miljöfarlig verksamhet som ansöker om en ytterligare 50-procentig utbyggnad för att öka produktionen av fossila bränslen. Kostnaden beräknas till 15 miljarder Skr och blir den största i bolagets historia. Preemraff anser att verksamheten är ett av världens absolut minst miljöskadliga raffinaderier. Att bedriva ett raffinaderi är per definition miljöskadligt. Vi är förbluffade av den vilseledande informationen från Preemraff som miljöeffektiv och

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

miljövänlig verksamhet. Den aktuella ansökan om "Residual oil" kommer att innebära en fördubbling från cirka 1,7 till 3,4 miljoner ton utsläpp från raffinaderiet. Utsläppen från Preemraff innehåller en cocktail av olika farliga ämnen. Vad som redovisas är utsläpp i luften av Arsenik, Bensen, BOD7, Cd, CO2 totalt, Cr, Cu, Etylbensen, Fenoler, Hg, Ni, NMVOC, NO_x, N-tot, Pb, PM10, P-tot, SO2, Stoft, TOC, Toluén, Xylener, Zn, CO2 biogent, CO2 fossilt. Idag facklas det 165 ton per år, med ROCC verksamheten tillkommer det 185 ton per år. Luften förorenas av upp till 100 olika farliga ämnen från skorstenar och läckande anläggningar. Farliga ämnen som förorenar luft, mark och vatten och är direkt ohälsosamma för oss människor och allt levande i dess omgivning.

Enligt Naturvårdsverket är citat "Bensen cancerframkallande, den kritiska effekten av ämnets är dess förmåga att framkalla leukemi. Det finns i dag ingen känd nivå under vilken inga effekter uppstår på människor". Enligt information från miljödomstolen 2008 har halterna av VOC under 2000-talet legat över lågrisknivåerna för cancer. Se domslutet i MÖD 2008:40; "Det råder osäkerheter i fråga om utsläpp och spridning, men Västra Götalandsregionens Miljömedicinskt Centrum (VMC) bedömer att haltbidraget av bensen från raffinaderiet under 2000-talet har legat på cirka 2 µg/m³, under 2 µg/m³ för eten, under 5 - 10 µg/m³ för propen samt under 0,5 µg/m³ för 1,3-butadien. Lågrisknivån för bensen anges till 1,3 µg/m³, för eten 1,2 µg/m³, för propen 18 - 360 µg/m³ samt för 1,3-butadien 2,5 µg/m³. För bensen finns en undersökning, utförd bl.a. på anställda vid svensk petrokemisk industri, som visar att lågrisknivån för lång tids exponering kan ligga lägre. "Även under de förhållanden som kan väntas råda i senare skede av processen kan antas att utsläpp av gasformiga cancerogena PAH är försumbar och att spridning av dessa till luft till allra största delen kommer att ske i adsorberad form på fasta partiklar.

Eftersom det släpps ut en mängd partiklar och svavelot från Preemraff, anser vi att detta verkar kunna underlätta transporten av hälsovådliga ämnen såsom PAH (polycykliska aromatiska kolväten). PAH påverkar arvsmassan som i sin tur kan ge mutationer till cancer. Vi tycker att det verkar som om den stora cocktailen av hälsofarliga ämnen samverkar till att skapa en starkt hälsovådlig luft kring raffinaderiet. Faktum är att det att Preem Lysekil är den största utsläppsboven i Sverige med avseende på Nox, CO2 och Svavel. Dessutom släpper Preemraff ut mest cancerogena kolväten (Bensener, Toluener etc) i hela Sverige. Detta kan inte uppfattas som en miljövänlig och miljöeffektiv verksamhet som Preemraff vill framställa det.

Enligt Preemraffs egen miljöansökan, Komplettering Bilaga A, 8.2.1 Arbeten för ny pråmkaj (för projektmaterial); "Tidigare utförd provtagning i de aktuella sedimenten har visat att det översta lagret är kontaminerat. Totalt bedöms detta lager uppgå till cirka 900 m³, schaktmassor som kommer att transporteras till extern mottagare" (Miljöansökan Preemraff Lysekil, ROCC – Residue Oil Conversion Complex, Komplettering Bilaga A). Av detta kan vi bara härleda att Preemraff också kontaminerar sjöbotten och kanske också djurlivet i vattnet. Det är många som brukar fiska runt raffinaderiet, men eftersom

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

det inte informeras om utsläppen så antar människor att vattnet är rent och fisken inte innehåller några föroreningar. Vattnet förorenas genom utfällningar av luftföroreningar, fartyg och kylprocesser och oplanerade utsläpp. Trots detta marknadsför Preemraff sig som att de gör "En ständig satsning på miljön" och att projekten de vill genomföra beror på att de vill förbättra miljön. Vi vill framföra att vi som är boende aldrig har blivit informerade om Preemraffs utsläpp och risker av vare sig Lysekils kommun eller Preemraff. Vi anser att det föreligger synnerliga skäl till att stoppa utbyggnaden av Preemraff, då verksamheten redan idag har en så extremt negativ påverkan på miljön.

Försiktighetsprincipen

Preemraff gör inte tillräckligt för att minska sina utsläpp. Ansökan om tillstånd för ROCC- projektet visar att det kan göras mycket för att minska utsläppen då bolaget har ekonomiska intressen. De höga utsläppsnivåer som de har utsatt de närboende för har kunnat reduceras. De har med andra ord kunnat reducera koncentrationen av VOC, Svavel och Nox som de har släppt ut genom åren. Kanske några fall av Leukemi och andra cancerfall hade kunnat undvikas. Det verkar dock som att den enda motiveringen till att effektivisera utrustningar och byta fackeltoppar är för att raffinaderiet vill kunna öka produktionen och har då varit tvingade till att hålla sig inom existerande utsläppskrav.

Skälighets- och bevisbördesreglerna /Skadeansvar

Vi tycker att Leukemistudien med stor sannolikhet visar samband mellan sjukligheten och hälsofarliga utsläpp från Preemraff. Det verkar som att denna studie viftas bort då det inte riktigt kan påvisas till 100 % att det beror på Preemraff. Det finns ingen annan orsak i rapporten som är trolig. Att det skulle bero på slumpen säger Dr Barregård är 2/1000. Enligt skälighets- och bevisbördesreglerna är det Preemraff som har skyldighet att visa att verksamheten inte påverkar miljön eller människors hälsa negativt, en så kallad omvänd bevisbörda. Vi anser därför att Preem Lysekil ska ta fram bevis på att de inte har orsakat Leukemifallen i närområdet kring sin verksamhet.

Brott mot grundlagen

Att bevilja Preemraff tillstånd att släppa ut mer CO₂ i den utsträckning som mark- och miljödomstolen har gjort strider mot grundlagen. Staten har en skyldighet att skydda medborgarna i enlighet med 1 kap. 2 § regeringsformen. Idag finns det fastställd vetenskap innebärande att fortsatta CO₂-utsläpp innebär en mycket hög risk (ca 95%) för en kollaps av den mänskliga civilisationen. Arbetet med att hejda klimatförändring är av avgörande betydelse för mänskligheten.

Förändringarna i klimatet riskerar att bli större vid våra nordliga breddgrader än i världen i genomsnitt. Effekterna kan till exempel bli omfattande för jord- och skogsbruket. Känsliga miljöer i fjällen och Östersjön kan skadas eller helt försvinna. Vi har redan nu sett att sydöstra delen av Sverige drabbas av torka under sommartid och att omfattande

Mark- och miljööverdomstolen
Box 2390
103 17 STOCKHOLM

skogsbränder hotar i hela Sverige med det torrare och varmare klimatet. Koncentrationen av koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären stiger allt mer eftersom de globala utsläppen ökar. För att temperaturökningen ska vara möjlig att begränsa till två grader behöver de globala växthusgasutsläppen vara nära noll före år 2030, vilket är omöjligt om nya tillstånd för att släppa ut CO₂ beviljas.

Urgenda-domen (Rechtbank Den Haag, mål nr C/09/456689/ HA ZA 13–1396) har visat att en svensk domstol redan i dag, på talan av enskilda eller miljöorganisationer och med stöd av befintlig lagstiftning och internationella avtal, kan pröva åtgärder gentemot internationella klimatmål. Det finns dessutom en svensk klimatlag innebärande att utsläppen i Sverige ska sänkas. Miljöbalkens regler måste givetvis sättas i relation till klimatlagen och antagna internationella klimatkonventioner.

Stockholm den 30 november 2018

Advokat Pia Björstrand, talesperson för Klimataktion